

VTKL

ÄR DU JULENS FRÅGESPORTSSNILLE?

1. Vem sa för första gången på radio att *Korvatunturi* är jultomtens hem?
2. Vem bestämde den första beskattningen, som det talas om i julevangeliet?
3. Vem ordnade i flera år julfest för mindre bemedlade i Tölö sporthall?
4. Vem har skrivit psalmen *Av himlens höjd oss kommet är?*
5. Vem komponerade och vem skrev texten till julsången *Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt?*
6. Vilken författare skrev romanen om bröderna som brottades på julen och av misstag tände eld på stugan?
7. Vem sjunger sången *Taas kaikki kauniit muistot*, som vi alltid hör samma tid på julen?
8. Antalet vise män eller namnen på dem nämns inte i bibeln. I västvärlden etablerades på 700-talet en uppfattning om att de hette Caspar, Melchior och... vem var den tredje?
9. Vem beordrade att alla småpojkar skulle dödas, som pjäsen *Stjärngossen* handlar om?
10. Vem utlyste julfreden från 1985 till 2002 från Brinkalahusets balkong?
11. Vilken svensk konstnär och illustratör är känd som skaparen av den nordiska jultomtefiguren?
12. Vem har skrivit den berömda julberättelsen om en snåljåp?
13. Vem komponerade baletten *Nötknäpparen*, som beskriver julnatten?
14. Vilken finsk person illustrerade julsagorna till TV-julkalendern genom att teckna tills hen blev 90 år gammal?
15. Vem var först med att framföra *White Christmas*, det vill säga *Jag drömmer om en jul hemma?*
16. Vem framförde julkåserier i radio varje jul under åren 1945–1964?

VTKL

Rätt svar på frågesporten ÄR DU JULENS FRÅGESPORTSSNILLE?

1. Markus-setä, det vill säga journalisten Markus Rautio

Markus-setä sade 1927 i radioprogrammet *Lastentunti* att jultomten bor i Korvatunturi i Lappland. Han berättade att Korvatunturi har tre toppar, som bildar öron på fjället. Med de hör jultomten barnens julklappsönskningar och ilska utbrott. (Foto CC BY-NC-ND 4.0, Markus-setäs Lastentunti, fotograf H. Heinonen, 1956, Museiverket).

2. Kejsar Augustus

Lukasevangeliet börjar: "Vid den tiden utfärdade kejsar Augustus en förordning om att hela världen skulle skattskrivras. Det var den första skattskrivningen, och den hölls när Quirinius var ståthållare i Syrien. Alla gick då för att skattskrivra sig, var och en till sin stad."

3. Veikko Hursti

Via sin egen tunga livserfarenhet, alkoholism och det därpå följande andliga uppvaknandet började Hursti hjälpa samhällets utslagna. Organisationen Veikko ja Lahja Hurstin Laupeudentyö ry bildades 1983. Veikko Hursti tilldelades socialrådets hederstitel 1999.

4. Martin Luther

Martin Luther skrev julpsalmen *Av himlens höjd oss kommet är* 1535. I den nuvarande finska psalmboken har den nummer 22. Psalmtexten baserar sig på vers 8–16 i Lukasevangeliets andra kapitel, i vilken man berättar om hur en ängel dök upp framför herdarna och meddelade att Kristus var född.

5. Jean Sibelius komponerade och Sakari Topelius skrev texten

Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt är den kändaste sången i *Fem julsånger op. 1*-serien.

Sakari Topelius dikt publicerades 1887 på omslaget till tidskriften *Jul-Qvällen*. Den av Sibelius komponerade sången publicerades även översatt till finska 1909 i tidskriften *Sampo*.

6. Aleksis Kivi

I början av kapitel sex i romanen *Sju bröder* står brödernas stuga äntligen klar. På julkvällen brottas det och råkar tända eld på stugan. Bröderna blir tvungna att springa barfota till Jukola.

VTKL

7. Sulo Saarits

Sulo Saarits sjöng och Tauno Äikäa ackompanjerade *Taas kaikki kauniit muistot*, som är en sång som sedan 1955 traditionsenligt har spelats i Yle efter radiosändningen av Utlysningen av julfreden.

8. Balthasar

I gamla väggmålningar varierar antalet vise män mellan två och åtta. Det traditionsenliga antalet tre ser ut att ha kommit från antalet olika gåvor, som nämns i bibeln.

9. Kung Herodes

I Matteusevangeliet står det (2:16): "Och han sände åstad och lät döda alla de gossebarn i Betlehem och hela området däromkring, som voro två år gamla och därunder, detta enligt den uppgift om tiden, som han hade fått genom att utfråga de vise männen."

10. Paavo Heinonen

Kanslichef Paavo Heinonen läste upp utlysningen av julfreden under 18 på varandra efterföljande jular, vilket är rekord. Man hade inte ens tänkt på en efterträdare till honom i händelse av att han skulle bli sjuk. Heinonen har i en radiointervju berättat att det nästan skedde en gång att han inte kunde läsa upp utlysningen av julfreden på grund av att han tappat rösten, men att problemet avhjälpes med influensamediciner. Ett år hade Heinonen skadat sig på stugan och hade en delvis känslolös hand, varför han hade en armbandslänk runt den skadade handen för att säkerställa att vinden inte skulle föra med sig pergamentrullen.

11. Jenny Nyström

Jenny Nyström (1854–1946) är känd som den som skapade den nordiska, illustrerade tomtefiguren. I sina motiv kombinerade Nyström folklig tradition med julfirande. Nyström efterföljdes sedan av finska Rudolf Koivu (1890–1946) och Martta Wendelin (1893–1986).

12. Charles Dickens

Charles Dickens *En julsaga* publicerades i december 1843. Verket har översatts till finska och svenska flera gånger med olika namn. Man har dessutom gjort en radiopjäsa av den med namnet *Charles Dickensin joulutarina* (Charles Dickens julberättelse). Dickens skrev verket på sex veckor på grund av ekonomiskt trångmål. Berättelsen blev dock en kommersiell framgång. Den har översatts till många olika språk. Den sägs ha format i synnerhet britternas uppfattning av "julandan".

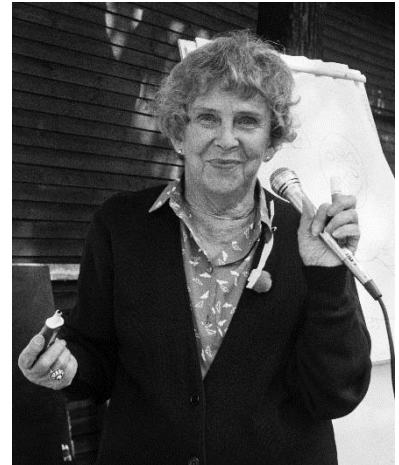
13. Pjotr Tjajkovskij

Den av Pjotr Tjajkovskij komponerade baletten baserar sig på sagan *Nötknäpparen och muskungen*, som skrevs 1816 av tyska E.T.A. Hoffmann. Sagans handling utspelar sig under julnatten. Därför framförs baletten i synnerhet i julprogram. Baletten framfördes för första gången i december 1892 i S:t Petersburg.

14. Kylli-täti, det vill säga Kylli Koski

Bildkonstlärare Kylli Koski gjorde sitt första uppträdande i barnprogrammet redan under Finlands tv-sändningstest 1957. Kylli-täti ritade, målade och berättade sagor. I sitt eget julkalenderprogram berättade hon en julsaga från 1981. Julkalendern återinsatte Kylli-täti som allas vår egen sagotant för flera generationer av finländare. Detta tv-program visades ofta direkt efter utlysningen av julfreden.

(Foto CC BY-NC-ND 4.0, Kylli-täti på Kotka Havsdagar, fotograf Lauri Sorvoja, 1987, Museiverket, Finna).

15. Bing Crosby

Bing Crosby framförde *White Christmas* offentligt för första gången på julafton 1941 i ett radioprogram. Uppträdandet fick för sin del inte särskilt mycket uppmärksamhet. Singeln gavs ut nästa år och när julen nalkades började sången spridas bland amerikanska soldater, som var stationerade utomlands. Soldaterna plågades av hemlängtan och bad arméns radioföretag att spela sången oavbrutet.

White Christmas blev snabbt den mest populära sången i kompositörens långa karriär.

16. Frans Emil Sillanpää, det vill säga Taata

Den kalottprydda Taata började framträda regelbundet genom att läsa upp sina texter i radio och Taatas julpredikan blev sedan 1945 en årlig tradition ända tills hans död (1964).

I sina julkåserier fokuserade Taata mycket på nostalgiska minnen från sina barndomsår i Tavastkyro. (Foto CC BY-NC-ND 4.0, Frans Emil Sillanpää, 1950-tal, Museiverket, Finna).